

Hibrudan Hibrudan Yi Kerek

Wongkoonman

Wongkoonman kuu yaningko kerek kemaom wongkindo. Kuristen korok maa Teetulian weeb AD 200 areb ande wongkoon kuu Baanabasbed kerek kee wongkoon. Kumban kibikee karub yenambed Apolosbed wongkoon andaiwe, yenambed Sailasbed wongkoon andimaib. Kumban yi korem kuu wongkoonman kuu God ye inamen yaambed wongkoon andimaib.

Kerek Kee Komo Dowad Wongkoon

Wongkoonman kuu Yuuman Yesu yaa anam andoon, ye kuu Yuudan anam andiwen kuyaa wongkoon. Yesu kuu Yuudan yi inameniib amowamowiib amob wengiib kurikuri kiwaaniib korem burudande aningko darewoob arimbed keroon ande korokboon, kerek kemaom kuu. Kwane, Buk Andowoonbed wene Buk Malakai kuye profesi weng kuu Yesu ye dowad korokbe dakmeen kuyaa wongkoonmanbed ande korokboon. Kowe, Moses o engyus o karub maa yaamban, Yesu yaamo meenmembirime anded. Kwane, wongkoonmanbed ande korokboon kuu Yesu kuu God dore nub dore wedyiri dobiri ye karub aningko darewoowiib, Eeron arebban, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan arebban. Wongkoon ye weeb kuu AD 68 areb.

Korok Weng

1. Andowi Weng: God Ye Amob Yeeb Ongmoonman Yesu Kuu Aningko Darewoob Arimbed (1:1-4)
2. Yesu Keresu Kuu Aningko Darewoob Arimbed, Kurin Ye Yuudan Yi Korok Korok Arebban (1:5—7:28)
3. Yesu Keresu Kuu God Dore Nub Dore Wedyiri Dobiri Ye Karub Darewoob Arimbed, God Dore Yuudan Dore Wedyiri Dobiridan Arebban (sapta 8—10)
4. Anam Andi Yaambéd Kangdommo Doberembirime Andi Ye Weng (sapta 11—12)
5. Anam Andi Yaambéd Dobiri Kerekmen Yaa Ambobandi Ye Weng (13:1-19)
6. Yeenbon Amun Kerundi Weng (13:20-25)

Engyumban Mingkimbed Aningko Darewoob

¹ Kurin yiri kuu Godbed nub awoya yaa profesidan yaambéd aron yemoon kuu kiwaan yemoonbed daandemboroon. ² Kumban kibik aron yeenbon kee, ye Dana Mingki yaambéd nub yaa daandoon. Kwane, ye kuu Godbed kumkam korem yaa kangkoman keruni ye dowad kine kowoon. Kwanekore, ye yaambéd Godbed kumkam korem kuu ongmenaboon. ³ Mingki kuu God ye nambiri kuu dianmo keroon. Ye kuu ye Ambe ye inamen meeni korem areb ibmo doboroon. Ye weng aromkonoyiib kumbed kumkam korem angkeen. Kwane, ambarakmi aari ye kiwaan kuu ambangke dowan kerekore, Ewen ari daane Aningko Arimbed Ye God ye dingki wiwi angkambéd dibeén. ⁴ Kowe, Godbed kine kowoon yaningko Mingkimbed awinoon

kuu engyu yi aningko burudandoon arimbed areb, Mingki kuu arimbed, engyu arebban. ⁵ Kedi, engyu kane yaa Godbed ma kwane yedmoon,

“Eb kuu ne Dana,
kibikee ne kuu eb Ambe keraan.” andoon?
Dowan!

O, engyu kane yaa Godbed ma kwane yedmoon,
“Ne kuu ye Ambe keraniine,
ye kuu ne Dana keraneen.” andoon? Dowan!

⁶ Kwane angkon Godbed ye wonobdana okad yiri nenkowe yedmoon,

“Engyu korem kuu ye yaa bumangke yaningko kankoonime.” andoon.

⁷ Engyu yi dowad daande yedmoon kuu,
“Ye engyu ongmendaane nuub areb kerimaib,
ye demedan kee ongmendaane amot yumbu areb kerimaib.” andoon.

⁸ Kumban ye Dana Mingki ye dowad yedmoon kuu,

“O God, eb oonimbon kuu aron korem korem kwane angkimberembaranuun,
eb ambibkin aom kuu yorokmo ye aromkonombed oonaneeb.

⁹ Yorokmo dobiri yaa dowakenmo kerewen, kumban inamen arewa yaa arud wandemberewen.

Kwanikob, God, eb Godbed eb korok ari kubi yeman olif ambod ye oiyo bune kinoon kumbed,

eb nendene eb angkodmia burudande ari nenkwoon.” andoon.

¹⁰ Kwane yedmoon kuu,
“O Yariman, yimin andowoon yiri okad ye ambokab ongmeneb,

ambid kuu eb dingkimbed ambangkewen.

11 Yi kuu dowan keraniib kumban eb kuu kwane doberembaraneeb.

Kwane, yi kuu ebkad areb korob kere bir-
ingke dowan keraniib.

12 Yi kuu yuruk ebkad doboob areb bedmaneeb.

Yi kuu ebkad biande ebkad yeeb ben deeben-
demon areb keraniib.

Kumban eb kuu doreebmo kwane dobaraneeb,
kwane eb weeb kuu yimin wandaunban.” an-
doon.

13 Engyu kane yaa Godbed ma kwane yedmoon,
“Ne dingki wiwi angka diberebko,

kwane wene nembed eb bondan kuu beni
eb yondad dabderem yiri kiriba.” andoon?
Dowan, Mingki yaamo.

14 Engyu korem kuu awandi ye awad Godbed
ben nongkobekore, bobni yaa burudande bin-
daneene yumbon kandaniibdan yaa awandime
ande yedmoon dee? Anamaa.

2

Wengambere Kaadkeri Weng

1 Kwanikob, komo weng wengamburuwen
kuu angkon ongme arimbed korobe meene
kaadkerem. Kwananuub kuu awerendobenmo
wanaubban.

2 Kedi, God ye amob weng
engyusbed kanminiwen kuu yenambed
amonombe weng id maaaa kerindeban,
kwane weng kuyaa wunesadmiwendan yoom
wabkad keriwendan yoom korem kuu dabab
anam kandiwen.

3 Kowe, Godbed bobni yaa
burudande bindi ye weng miin darewoob

yaa yangmadandanuub kuu, komarewa kere dabab kandaubban ande kiromonanuub? Dowan! Godbed bobni yaa burudande bindi ye weng kee Yarimanbed ibduruk daandaan kuu, wengambiriwendanbed kuu weng anam ande korokbendiwen nub yaa. ⁴ God kangkon kuyaa kuu anam ande korokboon kuu, dud kedmengkiyiib yeka maaaa ye wedme binangki yemaniib God yaromkono wedmi yeman mimimiib Kingkin Karadmo ye deme ye aromkono maa maa Godbed kabamoon bangkandoon kuyiib korokboon kii.

Yesu Kuu Ye Kuristen Angkodmia Areb Keroon

⁵ Okad yeeb Godbed ongmaneene mananuun kuu ooni dowad engyu ke ande dakmuub keyaa nenkowindo. ⁶ Kumban God Ye Weng aom karub maambed dakmoon kuu,

“O God, nimakarub yi kuu kaneyakob eb kuu yi yaa meenmo doreeb?

Yi dana kuu kaneyakob eb kuu yi yaa oone doreeb?*

⁷ Ebbed yi kuu aron dukmen engyu arebban yiri ben kubudereneb, yi yaa nambiriyiib aningko kankooniyiib bangkandeneb,

⁸ kumkam korem kuu yi dabderem aom nongkobewen.” andoon.

Godbed kumkam korem yi dabderem aom nongkoboon kuu nimakarub kuu korem ooni yeman, barang maa ma biknindo. Kuned kibikee

* **2:6:** Kaamobi ayoob kee inandi kuu: God ye mimyob dowaken yaambed yi yaa oone doreen kumbedmo.

wedmuub kuu kumkam koremban, yenamoo kuu yi dabderem aom dangoon. ⁹ Kumban Yesumo wedmenuub, ye kuu aron dukmen engyu arebban yiri kankubunoone, amaan ye yaa kuu nambiriyiib aningko kankooniyiib bangkanoon, amborom kuu yembed nub dowad bobnoon kowe. Kwanoon kumbed God ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaambbed nimakarub korem yi dowad durud yewed kande bobnoked yimin ande kwanoon.

¹⁰ Yiminmo keroon kuu yeka ye dowad ongmenaboone yeka ye yaambbed kumkam korem dembe wonoon ye God, yembed nimakarub yemoon nambiri yaa bemini dowad yi bobni yaa burudande bindi ye kiwaan ongmi ye karub kuu kankine kowoone, durud yewed kandoon kumbed demkoronmo keroon. ¹¹ Nimakarub ongmaane karadmo kerimaib ye karub Yesuyiib angkon ongmandoone karadmo keriwendaniib, yi ayoob kuu yeka yekamban id mimo. Kowe, Yesu kuu yi yaa damana andimaan kuu karak yemanban yiminmo. ¹² Kowe, God Ye Weng aombbed wongkoon kuu Yesu ye dowad anam id kere yedmoon,

“Nembed ewaningko kuu ne damana yaa ande daandaniin.

Nedbiwendan yi arinambo arimbed eb kubi yook wingkaniin.” andoon.

¹³ Kwane angkon yedmoon,

“Ne kuu God yaambbed angkumonaniin.” andoon.

Kwane angkon yedmoon,

“Ne kuu kei, ne yoom nimakarub Godbed bangkanoon yoom kuu kei.” andoon.

14 Nimakarub kangkon yomiib umkaniib kowe, ye kangkon yi id arebmo kerene bobnoon kumbed bobni yaromkono awinoonman kuu yaromkono monmaroon. Kuu ye aningko kuu awad arewa Seten kui. 15 Kwane Yesumbed monmarekore, kane kane bobni ye uni yaambéd Setenbed awinende yerengkoone yi wanabi yaron yirimbed ari kuu ye dabderem yiri dobere ye dememo awinembirimaibdan kuu Yesumbed dudbere ben angkadoroon. 16 Kedi, anam kuu engyu yaa awandindo, kingkin kerekmen yaambéd Abraham ye yob keriwendan yaa awandoon. 17 Keye dowad kumbed Yesu kuu kiwaan korem yaa kuu ye damana areb keru yeman ongmoon. Kwane ongmoon kuu mimyob keende kakman are nonondandiyiib ma korondiyiibbaniib God dore nimakarub dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob God ye deme awinimaan ye karub kerok anded, nimakarub yi ambarakmi kuu biddok anded. 18 Amborom kuu ye yaa ambarakmok ande biranande kameron kuu yekareb durud yewed kandoon kowe, kane kane yaa Setenbed ambarakmok ande birandande kamaneen kuu Yesumbed yi yaa awandaneen kuu yimin.

3

Yesu Kuu Darewoob Arimbed Moses Arebban

1 Kwani kowe, kuristen angkodmia karadmodan, Ewen aombéd baandoone ibmo ambangkaibdan, yiib kuu Yesu yaambéd meenmembirimamime. Ye kuu nub Apaso, ye kuu God Dore Nimakarub Dore Wedyiri

Dobiri Karub Darewoob Arimbed, ye dowad kwamunemo dakmimaub kii. ² Ye kine kwoon ye God yaa kuu ma domondindo, ye weng yaamo awinimo kmoon. Ye kuu Mosesbed God ye nimakarub korem yaa ma domondindo kwane areb keroon. ³ Ambib yenboon ye karub yaningko kuu kankoonimaib, ambib yaningko arebban kwamune areb kuu, Godbed wedmoon Yesu kuu aningko kankooni darewoowiib yiminmo, Moses arebban, amborom kuu Yesumbed ambib yenboon, ambib kuu God ye nimakarub kui. ⁴ Kedi, ambib mimim korem kuu karub mimimbed yenbenabimaib kumban, God kuu kumkam korem yenbenabi ye karub. ⁵ Moses kuu deme awinimo ye karub, ma domondimokbanman, God ye nimakarub korem aom kuu. Kwane, yembed dakme korokboon kuu Godbed aman ari komarewa dakmaneen ye weng ye dowad. ⁶ Kumban Keresu kuu God ye Mingki, ma domondimokbanman, God ye nimakarub korem yaa kuu. Kwane, nub kuu arudkono doberenub yembed kwananeen ande kerengkanuwen ye weng awine dobaranuub kuu, nub kuu ye nimakarub keranuub.

Anam Andindodan Yi Inamen Yaa Daboknendaib

⁷ Kowe, Kingkin Karadmo kurinbed Yuudan wabkad keriwèn yi dowad yedmoon kuu kibikbed yiib yaa kwamune,

“Kibikee ye weng wengambiribka,

⁸ yiib niindem aom kamkono keraib,
amboon angkambed yiibbed God yaa kom-
boon darobeniwen yaron kuu

yiib kuu wabkad kere bon keriwen areb ikakman keraib.

⁹ Yiib awoya yirimbed ne yaa anam dee ande komboon darobewiwe,
weeb 40yiib nembed komo ambangkaan kuu wedmiwen.

¹⁰ Kwanekob, ne kuu kuye nimakarub korem yaa arud wandundekori,
kwane yedmaan, ‘Yi inamen kuu aron korem kimyenmo winimaib,
kwane, ne dobiri kerekmen yaa ma kaadkerindo.’ andaan.

¹¹ Kowe, neka norin wandeni amob weng ongmeni yedmaan,
‘Yi kuu ne yiidkimbon aom awunaibban.’ andaan.” andoon.

¹² Angkodmia, korobe kaadkerime, yiib kuyaa karub mim kuu ambarakmiyiib kerene niindem aom anam andindo kumbed wad doreen ye God yaa angkurom korokbenaan andid. ¹³ Kumban kibikbed wene yimin wandaneen yaron kuu derekmana kowe, aron korem neman kube ongkanoon ongkanoon kamime. Kwamaniib kumbed ambarakmi ye birandimbed yiib niindem aom kebendaanban. ¹⁴ Nub kuu ibduruk Keresu ye dowad kerebkarawiibban arudkonomo doburuwen kwane kangdommo dobaranuuwe yimin wandanuun kuu, Keresu yoom ibmo dobaranuub. ¹⁵ Anuk yedmoon areb kwane,

“Kibikee ye weng wengambiribka,
yiib niindem aom kamkono keraib,
yiib wabkad kere bon keriwen areb ikakman keraib.” andoon.

16 Kane awene yi kuu wengamberekorib wabkad kere bon keriwen? Yi kuu Mosesbed Idyip aombed bin angkadoroondan korem kui! 17 Kwane, weeb 40yib kuu kane awene yaa Godbed norin keendoon? Yi kuu ambarakmiwenden, amboon angka dukniwen kui! 18 Kwane, kane awene yaa Godbed ye yiidkimbon aom awunaibban ande amob ongmoon? Yi kuu wengamberedandiwendan kui! 19 Kowe, nub wedmuub kuu yi kuu awunindeban, amborom kuu yi kuu anam andindo kowe.

4

Anam Andiwendan Yi Yiidki Yeman

1 Kwanikob, kibikee God ye yiidkimbon aom aomni yeman ye weng kunduk kuu kwane angkeen kebenindo kowe, nub kuyaom kuu karub maa Godbed wengyunde yiminban andaneene yiidkimbon kuyaom aomnaanban kuyaa korobe kaadkerem. 2 Kedi, nub kangkon weng amun kuu yi yaa daandiwen areb kumbed nub yaa daandiwen, kumban yi yaa ma awandindo, amborom kuu yi kuu weng amun wengambiriwen kumban anam andindo kowe. 3 Kumban, nub nubkaad, nub kane kane anam anduwen kuu awunanuub ye yiidkimbon kuu angkeen, amborom kuu Godbed yedmoon kwane, “Ne kuu norin wande amob weng ongme yedmaan kuu,
‘Yi kuu ne yiidkimbon aom kuu awunaibban.’
andaan.” andoon.

Kuned, ye deme kuu yimin yiri kumkam korem ongmenaboon yaambad kwane dowan keroon.

⁴ God Ye Weng aom buk maa yaambéd yembéd aron ed ari ye weng dakmoon, “Aron ed ari kuu God kuu deme korem dowan kerekore yiidkoon.” andoon. ⁵ Kwane anuk ke yedmoon kei, “Yi kuu ne yiidkimbon aom kuu awunaibban.” andoon.

⁶ Nimakarub yena kuyaom yiidkimbon aom awuni yeman kuu kwane angkeen, kebenindo. Kwane, kane kane anukbed weng amun yi yaa daandiiwe wengambiriwen kumban wunesadmiwen, yi kuu kuyaom awunindo. ⁷ Kwanikob, aron doboob kwane wene amaanbed Godbed aron mim kine kowoon, kuu kibikee ande yedmoon kowe, kwane Dewid yaambéd anuk ke yedmoon kei,

“Kibikee, ye weng wengambiribka,
yiyib niindem aom kamkono keraib.” andoon.

⁸ Kedi, Yosuaambéd yiidkimbon kondoon karen kuu, God kuu amaan ari aron maa yeman kuu kwane dakmino karen. ⁹ Kuyaa andoon kumbed, kwane God ye nimakarub kuu Godbed yiidkoon areb yiidkaniib, ¹⁰ amborom kuu kane kanembed God ye yiidkimbon aom aomnaniib kuu Godbed ye deme yaa kuu koronde yiidkoon areb, kwane yi deme yaa koronde yiidkaniib kowe. ¹¹ Kwani kowe, nub kangkon nubkareb kiwaan korem yaambéd ninabenub yiidkimbon aom awunem. Kwananuub kumbed karub maa kanembed yi wunesadmi kara ye yoman yaa wenene yi koob kandene kombaraanban.

¹² Kedi, God ye weng kuu wad dore yiminmo ambangkembirimaan. Ye weng kuu kerewang ered ayoob ye arud arebban, arud anam kai kowe, nare awune wene wadkeriyiib kingkiniib

nadme andokbe kono inoon yaayiib kono ambodiib nadme andokbe kwane nimakarub yi niindem aom meeniyiib inameniib kuu wengyundi-maan. ¹³ God ye indob ari kuu kumkam korem ongmenaboon kuu komombed ma biknindo. Ye yaambed nub komarewa doburuwen kuu dakmanuub ye God ye indob ari kuu inamena meeniya kumkam korem kuu dianmo kwane dange weneen.

Yesu Kuu God Dore Nimakarub Dore Wedyiri Ye Karub Darewoob Arimbed

¹⁴ Kwani kowe, God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub darewoob arimbed Ewen ari daanoon kuu nub dowad doreen, ye kuu Yesu God ye Mingki kui. Kowe, nubbed anam anduwen yaambed anam ande dakmuub kuu yobdoodmo awinem. ¹⁵ Kedi, nub korok darewoob kuu nub dohiri inamen awine kandi kuu aromkonom-ban kuyaa kuu yone ibmo kere mimyob keende awandi yiminmo ye karub. Ye yaa kuu nub yaa areb kiwaan korem yaambed ambarakmok ande biranande kamoon kumban, ye kuu ma ambarak-mindo. ¹⁶ Kwani kowe, nub kuu kabamoon kondoon ye mimyob dowaken ye God dibere oonim-bon ari dibeen yaa kuu kerebkarawiibban arud-konomo wene nandem. Kwananuub kumbed dabab menebaneen kuu nub yaa awandi dowad mimyob keende kakman are nonondandi kandenub, kabamoon kondoon ye mimyob dowaken wedmanuub.

5

¹ God dore Yuudan dore wedyiri dohiridan yi

korok darewoob arimbed yi korem kuu karub kuyaombed kine benekorib, God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye deme kuu kiniwenmanbed awinimaan, nimakarub yi munob bangkaniyiib yi ambarakmi ye dowad dingkan aye nengke agedmo kere baeb bangkaniyiib yeman kii. ² Ye kuu kane kane nonoon kerenib kimyen weni-ibdan yaa kuu nangkemmo awandaneen kuu yimin, amborom kuu ye kangkon ye dobiri inamen awine kandi kuu aromkonomban kerimaan kowe. ³ Kekee kwanikob, ye kangkon ye ambarakmi dowad kuu dingkan aye nengke agedmo kere baeb konimaan, nimakarub yi ambarakmi dowadmomban.

⁴ Karub kanembed yekareb aningko darewoob arimbed ye deme kee ma kandaanban, Eeron yoom yawoya yoom yaa Godbed baande kinoon kwane keraneenkob kandaneen. ⁵ Kowe, Keresu kangkon yekareb nambiri kande God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye karub darewoob arimbed kerindo, Godbed ye yaa yedmenoon, “Eb kuu ne Dana,

kibikee ne kuu eb Ambe keraan kii.” andoon.

⁶ Kwane, Godbed ye weng mamaa yedmoon kuu,

“Eb kuu Melkisedekbed God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye karub keroon areb kwane God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye karub aron korem dowad kerewen kii.” andoon.

⁷ Yesu okad yiri doboroon yaron kuu yembed naawonmo ameng kamiyiib inok wiyiib kamoon kumbed kurikuriyiib kaamoniyiib kuu bangkanoon, ayiwed bobnimbon yaa

burudande nendaneen kuu yimin ye God yaa. Kwane, Godbed ye weng wengamboroon, amborom kuu Yesu kuu yekareb kankubune aningko kankooniyiib God ye dowaken yaambéd doberembirimaan. ⁸Ye kuu God ye Dana kumban, durud yewed kandoon kuyaambéd wengambere awini kandi ye inamen yekaadkeroon. ⁹Kwane, ye kuu demkoronmo keroon kowe, ye yaa wengambere awine kandidan korem yi bobni yaa kuu burudande bindi ye ambokab keroon, aron korem yeman. ¹⁰Kwane, ye kuu Melkisedekbed God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub keroon areb Godbed ye dore nimakarub dore wedyiri dohiridan yi korok darewoob arimbed kine nenkwoon.

God Yaa Koronde Ika Wini Yaa Kuu Kaadkerime

¹¹Nub kuu weng keyaa kee yemoon dakmi yeman, kumban yiib yaa ambobandanuub kuu yobdood, amborom kuu yiib kuu emambéd kaadkerimaib kowe. ¹²Kedi, kibik aron kee yiib kuu God ye weng kedmengkandidan keriyeman kunéd, anam kuu yiib yaa kuu God ye weng yaambéd ibduruk kedmengkandimaib ye weng kuu karub maambéd ika korem kedmengkandaneen kumbéd yimin. Yiib kuu animan kamkonomban muk ambodbed animaib ye dana areb keriyen kii! ¹³Kane kanembed muk ambod yaamo aniib kuu yi kuu dana monob areb keriyen kowe, yi kuu yorokmo dohiri ye inamen yaa kuu korobe kaadkerindo. ¹⁴Kumban animan kamkono kuu kaine amniwendan yiman, yi kuu kedmengkandi kuyaambéd korondiyiibban

kwane ambangkimaib kowe, amun yaambéd andokbe arewa kuna kuu yikaadkeriwen.

6

¹⁻² Kwani kowe, nub kuu Godbed Kinoona Monoonman Keresu ye weng dana yaa areb kedmengkandembiri yaa kuu koronde kaine amne aamkono areb kerem. Ibduruk kedmengkandimaib kee, bobni ye kiwaan ye ambangki yaa amonombi ye wengiib God yaa anam andi ye wengiib baptais kerundi ye kedmengkandiyiib korok ari dingki kowi ye wengiib bobni yirimbed dembi ye wengiib aron korem ye dabab koni dowad wengyundi ye wengiib kuu ika daandi yemanban, yibkaadkeriwen kowe, kuristen inamen kaine amni ye weng kedmengkande awinem. ³ Kwane, Godbed kwamime andoka kwamem.

⁴⁻⁶ Kane kane ibduruk anam andiwe yi inamen nandoone, Ewen aombéd munob kondi yeman wedme amun andiwe, Kingkin Karadmombéd ibnendoone, God ye weng wedme amun andenib, God ye oonimbon menuun ye aromkono wedme amun andiib kuu, yi kuu yi anam andi yaa koronde ika wananiib kuu, ikakman amonombe God yaa minindeban keraniib. Amborom kuu ika mananiib kuu yikareb yi dowad God ye Mingki ika at ming arimbed ayenib dian angkambéd karak konaniib kowe, ika mini kuu yiminban.

⁷ Kedi, kuruweng kei, okad kuu am menebi-maunkob animamenudned yongbon kuu idiib kere wanaankob yongbon yarian wimaib kuu okad kuu God ye amun kerundi kuu kandimaun.

⁸ Kumban okad ari yik kawiiib kab arewamoyiib dembimaan kuu arewa kowe, God ye butun kondandameen aom dorenu yeenbon kuu amotbed denanuun kii.

⁹ Angkodmia, nub kuu kee kwamune dakmuub kuned, yiiib kuu kwamunemban ande meene kangdommo awinuwen. Kwane, yiiib kuu amun kerundi arimbed kandaniib, kukuu bobni yaa burudande bindi ye kerekmen yeman. ¹⁰ God kuu yorokmo, yiiib kuu ye nimaya karuwa yaa anukiib kibikiib awandembirimaib kumbed, ye deme awine ye yaa mimyob dowaken keenimaib kuu nonondandaanban. ¹¹ Nub dowaken yiiib mimim kuu korondiyiibban ye inamen kee korokbiib kuu, kwane awinibko wene yeenbon aron ari keruk. Kuu yiiibbed anam kwananeen ande meedmi kuu kangdommo kerok andi dowad. ¹² Nub dowakenban yiiib kuu kurabidan areb kerik kuu, kumban kane kane God yaa anam ande yodbirimbaban iwarimbed dobirimaib kumbed weng kunduk yedme kowoon ye yumbon kuu kandiwendan yaa kuu yiiib kuu kumunkingkime.

God Ye Weng Kunduk Kuu Anam Kwananeen Kumbedmo

¹³ Kwane, Godbed Abraham yaa weng kunduk ongme konoon kuu, karub maambed God yaa ma burudandindo kowe, yekareb ye aningko yaambed kowene ¹⁴ yedmoon, “Anamaa, nembed amun kerubdeni eb awoya yemoon bangkab-daniin.” andoon. ¹⁵ Kwane, Abraham kuu yodbirimbaban iwarimbed doberekore, ye yaa yedme kowoon yeman kuu boon.

16 Karub kuu karub maa aningko darewoob yaambed yedme kowimaib, yikareb yimerenban. Amob weng ongmimaib kuu komo dakmiwen kuu anam ande korokbekore wengbiri korem kebeni yeman. 17 Godbed weng kunduk ye yumbon kandaniibdan yaa kuu, ye inamen amonombindeban ande dianmo korokbi dowad weng kee awinime ande amob wengbed ongmoon. 18 Kuye amonombindeban ye weng ayoob ongmoon kuyaom kuu God kuu dudi kuu yiminban kowe, weng ayooob ongmoon kumbed, nub weng kunduk kondoon awini dowad God yaa kirokmonuwendan kuu, kubi darewoob kere niindem aom aromnime anded. 19 Weng kunduk kondoon kee nub awinuwen kowe, nub kingkin yaa yobdoodmo awine angkumonimaan. Kwane, kuye weng kunduk kuu nub dowad kurikuri boyambib darewoob ye ambongkodem kebeni ye dabua burudande awune God ye kerebiri yaa wonoon. 20 Kuyaa kuu Yesumbed yedin nub dowad aomnoon. Ye kuu Melkisedekbed God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye karub keroon areb kwane God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye karub darewoob arimbed aron korem yeman kerekore aomnoon.

7

Melkisedek

1 Melkisedek kee kambong Salem ye king, ye kuu Korem Burudandoon Arimbed Ye God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye karub. Kwane, Abraham kuu king yena yaa nangbe burudandekore ika meneen kuu, Melkisedekbed durunene amun kerunoone, 2 Abrahambed king

yaambed yiribman nangbe boon korem kuu andokbe wenore angko angkoyiib kere mim kuu Melkisedek yaa bangkanoon. Ibduruk kuu Melkisedek yaningko ye id kuu “yorokmo ye king”. Kwane angkon “Salem ye king” ye id kuu “yewenub ye king”. ³ God Ye Weng aom kuu awodki awaan ye wengiibban, yawoya awene ye wengiibban, andowoon yaron o wadkeri yimin wandoon ye wengiibban kowe, God ye Mingki areb kwane Melkisedek kuu God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye karub keroon kuu aron korem doberembaraneen.

⁴ No meenime, yaningko kuu darewoob arimbed. Nuwambokab Abrahambed nangbe boon ye yiribman kuu andokbe wenore angko angkoyiib kere mim kuu Melkisedek yaa bangkanoon, yiribman miin amun yaamo bangkanoon. ⁵ Kedi, Moses ye amobbed yedmoon kuu Livai ye awoya ari kuyaom kuu kane kane God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan keriwen kumbed Yuudan yaambed andokbe wenore angko angkoyiib kere mim bangkandi yeman kuu bime andoon kowe kwanimaib. God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan kuu Yuudan yikanmo, angkon Yuudan kuu Abraham ye awoya ari kuned God dore Yuudan dore wedyiri dobiridanbed yi yaambed kwamune bimaib. ⁶ Kumban Melkisedek kee ye kuu Livai ye awoyamban, kuned Abraham yaambed andokbe wenore angko angkoyiib kere mim kuu bekore, weng kunduk kandoon ye karub Abraham yaa amun kerunoon. ⁷ Kwane, anam kuu yirimbed ye karub kuu darewoob arimbed ye karubbed amun

keruni yeman. ⁸ Kuye dowad aom mim angkara kuu, yiribman andokbe wenore angko angkoyiib kere mim kuu duknidan, Livai ye awoyambed Yuudan yaambéd bimaib kumban, kuye dowad aom angkara kuu, wad doreen ande korokboon ye karub Melkisedekbed Abraham yaambéd yiribman boon. ⁹ Kwane mimbed yedmaneen kuu, yiribman andokbe wenore angko angkoyiib kere mim bi ye karub Livai kuu, Abraham yaambéd andokbe wenore angko angkoyiib kere mim kuu Melkisedek yaa konoon kii andaneen. ¹⁰ Amborom kuu Melkisedekbed Abraham yaa durunenoone Abrahambéd Melkisedek yaa bangkanoon kuu Livai kuu Abraham ye yob kowe, Melkisedek yaa bangkanemoon areb keroon.

Yesu Kuu Melkisedek Areb

¹¹ Kwane, Livaidanbed God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan keriwén ambokab arimbed Godbed amob kuu nimakarub yaa kondoon. Kumban Livaidanbed God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan kere ooniwén yaambéd yiminmo kerí kuu de nandiwén karen, komoyiibkob kuyaa kuu Godbed ye dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub mamaa Eeron arebban Melkisedek areb kuu mananeen andoon? ¹² Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan kurin kuu ben angka nongkobe God dore nimakarub dore wedyiri dobiridan yeweb ben aom nongkobaneen kuu, Moses ye amob yaa kuyaa kangkon koronde yeka mamaa keraneen kumbedmo yimin. ¹³ Weng kee dakmeen ye karub kuu amyenimbon mamaa, Livaimanban. Kwane, ye amyenimbondan

ye karub maa kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi deme ma ambangkimokban. ¹⁴ Kukuu dianmo, nub Yariman kuu Yuda ye ambokab yaambed doroon, amyenimbon kuyaambed kowe dakmoon kuu Moses kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi weng aweneyiib ma dakmindu. ¹⁵ Kwane, God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub maaaa Melkisedek areb monoon kuu Yesu kowe, nubbed komo dakmuub kuu korem dianmo keroon. ¹⁶ Ye kuu God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub keroon kuu Livaidan yiman ye amob ambokab arimbedban, monmarindeban ye wadkeri ye aromkono ye ambokab arimbed God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub keroon. ¹⁷ God Ye Wengbed dianmo yedmoon kuu,

“Eb kuu Melkisedek areb,

God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub aron korem dowad kerewen kii.” andoon.

¹⁸ Livai yawoya yaambed God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan keri ye amob kurin anak kuu kan angka kowoon, amborom kuu aromkonoyiibban kere ambangkimokban kowe.

¹⁹ Kedi, Moses ye amob kuu komo komo ben demkoronmo ma ongmino. Kwane, kuye amob burudandoon arimbed keroon ye inamen kuu, nub yaa kondoone amaan ari anam kwananeen ande meedmuub kumbed God ye dia munuub kii.

²⁰ Kwane, Yesu kuu God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub keroon kuu wiim aangki wengiib ongmoon kii. Karub yena kuu wiim

aangki weng maayiibbanbed God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan keriwen ²¹ kumban, Godbed ye yaa yedmoon,

“Yariman kuu wiim aangkekore,

ye inamen ongmoon kuu amonombindeban keroon kuu,

eb kuu God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub aron korem dowad kerewen kii.” andoon.

Kwanandoon kumbed Yesu kuu God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub keroon.

²² Wiim aangke weng kee ongmoon kowe, Yesu kuu nub dore ye dore amob weng ongmoon kuu, Yuudan dore God dore amob weng kurin ongmoon kuyaa burudandoone, Yesu kuu keye amob weng keyaa yiminmo awini ye karub keroon.

²³ Kurin ye amob kuye dowad kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yemoon keriwen, amborom kuu kwane God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi deme ambangke doberembiri yeman kumban bobnimbed kebendimo kamoon.

²⁴ Kumban Yesu kuu aron korem doreen kowe, yembed God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub kere aron korem dowad oonoon, dowan kerindeban.

²⁵ Kwanikob, kane kane ye yaambed God yaa mananiib kuu, yembed yi kumundinmo kuu bobni yaa burudande bindaneen kuu yimin, amborom kuu ye kuu aron korem doberemberene God yaa yi awandi dowad dakmembaraneen kowe.

²⁶ Nub dowad God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub darewoob arimbed kwamune kuu yimin. Ye kuu karadmo ye karub,

ambarakmoon kii ande kadwonimokban ye karub, ambarakmiyiibbanman, ambarakmidan yaambéd nen angka kowoonman, Ewen ari nen burudandoon ye karub, kui. ²⁷ God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob arimbeddan yena kuu kekamune areb, yi kuu aron mimim arimbed dingkan aye nengke agedmo kere baeb konimaib, ibduruk kuu yikareb yi ambarakmi dowadiib angkon yoman nimakarub yi ambarakmi dowadiib. Kumban Yesu kuu kwamunemban, yembed yekareb ye idbed dingkan aye nengke agedmo kere baeb konemooon areb keroon kumbed, korem yi ambarakmi dowad mimo ambangkoon aron korem yeman. ²⁸ Kedi, Moses ye amob yaambéd God dore Yuudan dore wedyiri dohiri ye karub darewoob arimbed kerok ande kine nendiiwe kerimaibdan kuu aromkonoyiibban, yi kuu karubmo kowe. Kumban Moses ye amob ye yoman aron maaaa arimbed wiim aangki weng monoon kumbed Mingki kine kowoon, ye kuu Godbed ongmoone aron korem yeman yiminmo keroon.

8

Amob Yeeb Yaambéd God Dore Nimakarub Dore Wedyiri Dobiri Ye Karub Darewoob Arimbed Kuu Yesu

¹ Nubbed ke meene dakmuub ye id kuu kei, nub kuu kwamune ye God dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub darewoowiib, ye kuu Ewen aom nambiri darewoowiib, ye God ye ooni ye dibirimbon ye wiwi angkambéd aromkono

kandimbon ari diberekore, ² karubbed ongmindo Yarimanbed Ewen arimbed ongmoon ye kurikuri ambib anam niindem aom kuu yembed God ye deme ambangkimaan.

³ God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok dareb dareb arimbed kuu Godbed kine kowimaan mimim kuu munob koni yemaniib dingkan aye nengke agedmo kere baeb koni yemaniib kuu bangkani dowad. Kwane, kee kine kowoonman ye kangkon bangkani yemaniib kumbed yimin. ⁴ Yesu kuu okad arimbed karen kuu, ye kuu God dore Yuudan dore wedyiri dohiri ye karub kerindo karen, amborom kuu karub yena kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan kerenib Moses ye amob yaambed munob koni yeman bangkaniimaib kowe. ⁵ Yi kuu Ewen aombed kurikuri ambib kwane kuye kuru arebmo yenambed okad yirimbed yenbiwen kuye niindem aombed ambangkimaib. Kwamune areb kuu Mosesbed kurikuri kombon yenbande kamoon kuu ye yaa onkane yedmoon, “Kaadkere, aangko arimbed komarewa korokbebdoon ye kumkam korem kuu kwane arebmo ongme.” andoon. ⁶ Kumban Godbed ye weng kunduk Yesu ye dowad ongmenaboon kuu arimbed, Yuudan yi dowad weng kunduk ongmenaboon arebban. Kwane, kuye weng kunduk Yesu ye dowad ongmenaboon kumbed Yesumbed God dore nub dore amob weng ongmoon kuu arimbed, kurin God dore Yuudan dore amob weng ongmoon arebban. Kwamune areb, Yesumbed God ye deme kandoon kuu arimbed, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi deme arebban.

7 Kedi, God dore Yuudan dore amob weng ongmiwen kuu yiminmo keroon karen kuu, amob weng yeeb ongmi dowad kereknindo karen. 8 Kumban God kuu Yuudan yi ambarakmi wedmekore yedmoon,

“Yarimanbed yedmoon,

‘Kedi, aron kuu menuun kii,

Israeldaniib Yudadaniib yaa amob weng yeeb ongmaniin.

9 Nembed yi awoya anuk yiri Idyip aombed dingki yaambed awinde ben kinbanmo angkanaan yaron kuu,

yi yaa amob weng ongmaan kwane areb keraanban,

amborom kuu yi kuu ne amob weng ongmaan kuyaom kuu ongme awinindo, korondiwen kowe,

ne kuu yi yaa angkurom korokbendaan.’”
andoon.

10 “Yarimanbed yedmoon, ‘Kuyaron dowan keranuun arimbed nembed Israeldan yaa ongmaniin keye amob weng kei.

Nembed yi inamen aom kuu ne amowamowiib nongkobeni,

yi niindem aom wongkaniin.

Ne kuu yi God keraniine,

yi kuu ne karuwa nimaya keraniib.

11 Kuyaron kuu karub kuu ye dia doreenman yaa

karub maa kuu ye aarok yaa kuu

“Yariman yaa kunum kere kaadkerime.” ande kedmengkanaanban,

amborom kuu yi aningkoyiibbandanbed kwane
wene aningkoyiibdan,

yi korem kuu ne kuu yikaadkeraniib kowe.

¹² Nembed yi miin arewa ambangkembiri kuu
areni,

yi ambarakmi kuu ika ma meenainban kowe
ne kuu yikaadkeraniib kii.’ ” andoon.

¹³ Amob weng kee “amob yeeb” andoon
kuu yembed ibduruk ye amob weng kuu
ongme ambangkindeban yeman keroon, kwane
ambangkindeban kere korobnoon yeman kee
aron doboobban ari kuu down keraneen.

9

Amob Weng Kurin Ongmoon Ye Kurikuri Kerek- men

¹ Amob weng ibduruk ongmoon kuu kurikuri
ye amowamowiib okad arimbed kurikuri am-
biwiib. ² Kuye dowad kuu kombon yenbiwen.
Wadnari ibduruk aom kuu nambiri ye dobir-
imboniib arakiib God ye kerebiri arimbed kowi
ye omiib kui. Kuyaom kuu Yumbon Karadmo
andimaib. ³ Ambongkodem yaa kebeniwen ye
dabua maaaa burudande anuk wadnari maaaa
aom kuu Yumbon Miin Karadmo Anam andimaib.
⁴ Kuyaom kuu baeb amun koni yeman goldbed
ongmiwen ye arakiib God ye amob weng ong-
moon ye boks karadmo goldbed yone kebeni-
weniib kuu dangoon. Boks kuyaom dangoon
kuu om mena kambungkoon ye kontenaa goldbed
ongmiweniib Eeron ye yonamad mim bire at biid
kerooniib bot yaambad amob weng wongkoon ye
bot dabkonombonmoyiib kuu dangoon. ⁵ Boks

ari kwari kuu God ye nambiri korokbi ye engyu areb buraawiib kuruwak ayoob ongmiwen kuu yi kubunbon aombed angkeen kuu ambarakmi yaa mimyob keende kakman are nonondandi ye yumbon. Kumban kibikee yiribman keye dowad kee andangkenabe ye id kuu kwane kii andaubban, kuye dowad wongki ye yumboniibban kowe.

⁶ Kwane, kumkam korem kee kekamune nekdanabe ongmekorib, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan kuu wadnari bunangka kuyaombed aron korem awune yeedere kamemberenib yi deme kuu kwane ambangkembirimaib.

⁷ Kumban wadnari niindem aom kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob arimbed yembedmo awunimaan, kwane weeb mimoyaom kuu mimo kerimaan. Kwane umkaniibbed awunimaan, yeka ye ambarakmi dowadiib nimakarub amob yaa yi nonoon kumbed ambarakmiwen ye dowadiib kakman arok ande umkan engkeremabmo kiradme bunabimaan.

⁸ Kwane, Kingkin Karadmombed keyaambbed kwane korokbendoon kuu, anukbed Yumbon Miin Karadmo Anam aom nimakarub yi awuni ye kiwaan kuu nandindo, ibduruk ari ye kurikuri kombon kuu kwane doruunmo, kumban kibikee nandoon.

⁹ Kekee kibik aron yaa ye kuruweng kumbed korokboon kuu munob bangkani yemaniib dingkan aye nengke agedmo kere baeb koni yemaniib kuu kurikuri kamiibdan yi meeni dohiri inamen kiwaan are yorokmo ongmindeban. ¹⁰ Amowamob kee animan ani yemaniib ok ani yemaniib kurikuri dowad dingki

ogenabi yemaniib kumbedmo. Kukuu kad angka yemanmo, kuu awinime andoon kwane wene yeeb ongmi yaron keranuun.

Yesu Ye Umkanbed Amob Yeeb Ongmoon Ye Aromkono

¹¹ Kwane, Keresu kuu amun kerundi yeman kee dangoon kuye God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye karub darewoob arimbed kumbed monoon kuu, okad kirimbed ongmiwen ye kurikuri boyambib darewoob arebban, aningko darewoob arimbediib demkoronmoyiib ye kurikuri ambiwoom awunoon. Kukuu karubbed ongmiwen yemanban, kukuu kumkam ongmenaboon yaambedian kui. ¹² Ye kuu naningkodiib buromakau manayiib yi umkan yaambedian awunindo, yeka ye umkan yaambedian nub bidde aron korem yiminmo keru ye kiwaan ongme kore Yumbon Miin Karadmo Anam aom aron korem yeman mimo awunoon. ¹³ Naningkodiib buromakau ambiyiib yi umkaniib buromakau yingki ingkod ye agediib kuu kongamki yamob domabangkiwendan yaa engkeremabmo kiradme bunabimaib, karadmo kere God ye deme awini dowad. Kumban kwanimaib kuu ambarakmi are yimin keru kuu kad angka yemanmo. ¹⁴ Kumban aromkono amaan arimbed yeman kuu Keresu ye umkan, ye kuu aron korem ye Kingkin Karadmo yaambedian ambarakmoon kii ande kadwonimokban kere, yembed yekareb God yaa munob koni yeman areb konoon kumbed, bobni ye kiwaan ye ambangki arewa nubbed ambanguwen kuu,

ye umkanbed araneen, nub meeni dobiri inamen kiwaan yaa. Kowe, nub kuu wad doreen ye God ye deme awini ye kiwaan ari ben nongkobaneen.

¹⁵ Keresu bobnoon kuu ibduruk ye amob weng yaambbed ambarakmiwendan kuu ambarakmi ye wii aom doriib kuu ben angkani dowad biddoon. Kwane kuyaambbed kane kane baandoondan kuu weng kunduk yedme kowoon ye yumbon aron korem angkimbaraneen kuu kandaniib kii. Keye dowad kembed Keresu kuu amob weng yeeb yaa wedyiri dobiri ye karub keroon.

¹⁶ Kwane, karub kane kuu bobnaniin ye yoman kwanime andi ye amob weng ongmaneen kuu amaan bobnaneen kuu, korok korokbed wedmenekorib ee anam bobnoon kii andaniib kumbbed bobnoon ye karub ye amob weng ongmoon kuu kwananiib kuu yimin. ¹⁷ Amborom kuu kwamune ye amob weng kuu ongmoon ye karub bobnaneen kumbbed amob weng awinaniib, wad doreen kuu yi kuu awinimokban kowe. ¹⁸ Kekee kwanekob, ibduruk ye amob weng Yuudan kandiwen kuu dingkan yaniwe duknaniwe dingkan yi umkaniibbed engkerekmakmo kiradme bunabe amob weng andowe awiniwen. ¹⁹ Kedi, Mosesbed amob weng korem nimakarub korem yaa daandekore, buromakau mana yi umkaniib naningkod ambi yi umkaniib okiib daboknene sibi kimi dodmo ongmiwen kuyiib at isop nondongiibbed buk bedmiweniib nimakaruwiib yaa engkeremabmo kiradme bunabende ²⁰ yedmoon, “Umkan kekee Godbed amob weng ongmoon yeman. Amob weng

kee yembed awinime.” andoon. ²¹ Kwanoon areb kwane, umkanbed kurikuri komboniib kurikuri kerimaib ye yiribman koremiib yaa engkeremabmo kiradme bunaboos. ²² Anam kuu Moses ye amobbed yedmoon kuu kumkam korem areb kuu umkanbed aari yeman, God yindob arimbed. Kwane, umkan kubuderebokban keraneen kuu ambarakmi kuyaa kuu are nonondandiyiibban keraneen kii.

²³ Kwane, Ewen aom dangoon ye kumkam kwamune areb okad kirimbed ongmawen kuu keye dingkan yi umkanbed ariwen kumbedmo yimin. Kumban, Ewen aom dangoon ye kumkam kuu keye dingkan yi umkanbed aari yemanban, keye dingkan burudande arimbed keroon yeman kumbed yimin. ²⁴ Kedi, Keresu kuu Ewen aom kurikuri ambib anam ye kuru karubbed ongmawen ye kombon niindem aombed aomnindo, anam kuu ye kuu Ewen aom aomnoon, nub awandi yeman God ye kerebiri ari dobiri dowad. ²⁵ Kwane, ye kuu yekareb angkon ika ika ye umkanbed konimo kami dowad Ewen aom aomnindo. Okad kirimbed God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob arimbed kuu weeb mimim kurikuri kombon aom Yumbon Miin Karadmo Anam aom aomnene yekareb ye umkanban dingkan yi umkanmo kan konimaib ye kerekmen yaambad kuu Keresu kuu kwamune areb kerindo. ²⁶ Kwamune keroon karen kuu, kumkam ongmenaboos yaron yirimbed mene kibikee Keresu kuu kwane durud yewed yemoon ika ika kandoon karen. Kumban kibikee aron yeenbon kerandamuun

yaambed aron korem dowad mimo angkadere monoon kumbed ambarakmi ben kiradmi dowad yekareb ye umkanbed onduknoon. ²⁷ Kwane, karubbed mimo bobnekore wengyundi aari dobirimaan kwane areb, ²⁸ Keresu kuu nimakarub yemoon yi ambarakmi aari dowad ye umkan mimo onduknoon. Kwane, ye kuu angkon ika mananeen, ambarakmi aari dowadban, kane kane ye ande meedmiibdan kuu bobni yaa burudande bindi dowad.

10

Yesu Ye Umkan Mimo Onduknoon Kumbedmo Yimin

¹ Moses ye amob kuu kurumo, amun kerundi menebandameen kuyarebban. Kowe yi kuu amun kerundi anam yemanban. Keye dowad dingkan aye nengke agedmo kere baeb koni yeman weeb mimim ika ika konimaib kuu, God ye dia kerem ande konimaibdan yaa demkoronmo ongmi yemanban. ² Kukuu demkoronmo ongmi yeman keraneen kuu, yimbed God yaa koni kerekemen kuu korondaniib kii, amborom kuu yi kuu mimo keroon kumbed ambarakmi korem aaron karen kuu, yi ambarakmi dowad yaa ika karak ma bobnindo karen. ³ Kumban weeb mimim kuu dingkan aye nengke agedmo kere baeb konimaib kuu yi ambarakmi yaa ika meenimami yeman, ⁴ amborom kuu buromakau ambiyiib naningkod ambiyiib yi umkanbed ambarakmi aari kuu korem yiminban kowe.

⁵ Kwanikob, Keresu okad yiri monoon kuu yembed God yaa yedmoon,

“Dingkan aye nengke agedmo kere baeb koni yemaniib
 munob koni yemaniib kuu eb kuu ma
 dowaken kere meenindo,
 kumban ebbled ne id nekwe ongmewen.

⁶ Dingkan aye kumundin nengke agedmo kere
 baeb koni yemaniib
 ambarakmi arok ande koni yemaniib kuu eb
 kuu kubindo.

⁷ Kwane, nembed yedmaan, ‘O God, ne kuu kei,
 ne dowad buk bedmiwen aom wongkoon kii,
 ne manaan kuu eb dowaken yaambled ambangki
 yeman.’ andaan.” andoon.

⁸ Yembed ibduruk yedmoon kuu, “dingkan aye
 nengke agedmo kere baeb koni yemaniib munob
 koni yemaniib dingkan aye kumundin nengke
 agedmo kere baeb koni yemaniib ambarakmi
 arok ande koni yemaniib kuu eb kuu ma dowaken
 kere meenindo, kwane kuyaa kuu eb kuu ma ku-
 bindo.” andoon. Moses ye amobbed ongmendime
 ande yedmoon kuned. ⁹ Kwane yembed yoman
 yedmoon kuu, “Ne kuu kei, ne manaan kuu eb
 dowaken yaambled ambangki yeman.” andoon.
 Yembed amob weng ayoob andi ongmi dowad
 ibduruk ye amob weng kuu kan angka kowoon.
¹⁰ Kuye dowaken ongmoon kumbed, dingkan aye
 nengke agedmo kere baeb konemoon areb, Yesu
 Keresu ye id kuu at ming arimbed aron korem
 yeman mimo ayiwe bobnoon yaambled nub kuu
 ongmoone karadmo keruwen.

¹¹ Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri
 dobiridan korem kuu angke ware kurikuri
 deme ambangkembirimaib, angkon ika ika

kwane dingkan aye nengke agedmo kere baeb konimo kamembirimaib, kumban kuyaa kumbed ambarakmi kuu ma arimokban, yiminban kowe.

¹² Kumban Yesumbed God dore nimakarub dore wedyiri dobiri ye karub kerekore munob koni yeman God yaa koni dowad ye umkan aron korem yeman mimo onduknekore ye kuu God ye dingki wiwi angkambed diboroon.

¹³ Kwane, kuyaronbed ari kuu ye bondan kuu ben nongkoboka ye yon dodki yeman yiri keriwed ande meedmoon, ¹⁴ amborom kuu mimo umkan onduknoon kumbed kane kane ongmoona karadmo kere weniibdan kuu yembed ongmoone aron korem yeman demkoronmo keriwen kowe.

¹⁵ Kwane, Kingkin Karadmo kangkon keye dowad nub yaa daande korokboon. Ibduruk yedmoon kuu,

¹⁶ “Yarimanbed yedmoon, ‘Kuyaronbed wene ari kuu

yi yoom amob weng ongmaniin kuu kei.

Nembed yi niindem aom ne amob nongkobeni yi inamen aom wongkaniin.’ ” andoon.

¹⁷ Kwane ariyiib yedmoon kuu,
 “Yi ambarakmiyiib amowiibban ande
 ambangkembiriyiib yaa kuu
 angkon ika meenainban.” andoon.

¹⁸ Kwane, keye ambangki arewa kee are nonondandoon kowe, kuyaa kuu angkon ika ambarakmi dowad dingkan aye nengke agedmo kere baeb koni kuu korem down.

Kangdommo Doberembirime

¹⁹ Angkodmia, kwani kowe, nub kuu Yesu ye umkan yaambad Yumbon Miin Karadmo Anam

aom kerebkarawiibban arudkonomo awuni kuu
²⁰ kiwaan yeeb wadkeriyiib yaambed ambongko-
 dem yaa kebeniwen ye dabua kuu nandoon. Ki-
 waan kee ye id kii. ²¹ Kwane, nub kuu God
 dore nimakarub dore wedyiri dohiri ye karub
 darewoob arimbediib God ye karuwa nimaya yaa
 oone doreen. ²² Id ayoob keye dowad kumbed nub
 kuu aadidmiyiibban ye inamenbed anam ande
 kerebkarawiibban arudkonomo kerenub God ye
 dia menem, nub niindem aom kuu ye umkanbed
 engkeremab kiradme bunaboon kumbed, am-
 barakme karak kanduwen kuu nub meeni dohiri
 inamen kiwaan yaa arekore, nub id kuu ok karad-
 mombed ogendoon kowe. ²³ Nub kuu amaan
 ari kwananeen andi yaa dakmuwen kuu yobdoo-
 dmo awinem, amborom kuu weng kunduk yedme
 kowoonman kuu ma korondaanban awinem-
 baraneen kowe. ²⁴ Kwane, nub kuu komarewa
 kere neman daanoon daanoon kamenub wene
 mimyob dowakeniib amun amun kamenabiyiib
 yaa nandanuub kuyaa meenem. ²⁵ Nub kuu
 mimyamo kere daboknenwi kerekmen kuu ko-
 rondaub, nimakarub yenambed korondiwen yi
 kerekmen kwane kandimban, kumban kwane ne-
 man kube ongkanoon kube ongkanoon kamem.
 Yesu yaron dia keruko wedmibka inamen kee
 darewoob kerime.

Kaadkerime, Ambarakmembaraib

²⁶ Kedi, nub kuu anam anam yaa nubkaad-
 keruwen kumbed ambarakma ande ambarakmi
 yaa kwane kamembaranuub kuu, God yaa kone
 ambarakmi ye kakman aari yeman mamaa wed-
 maubban, dowan, ²⁷ kumban wengyundiyiib God

ye bondan kuu amot miin darewoobbed dene dowan keriyiib kuu nub yaa menebaneen ande une meedmanuub kii. ²⁸ Kanembed Moses ye amob yaa wunekaraane karub ayooob o ayooobmimbed anam kwanoon kii andimaib kuu, mimyob keendiyiibbanbed ayaiwe bobnimaan. ²⁹ Kumban, kibikee karub maa anam andoon kuned ambarakmembaraneen kuu God ye Mingki yaa kande ye yon dowood yeman kerunene, amob weng ongmoon ye umkanbed karadmo kerunoon kuyaa kuu karadmo ye barangban ande wunekarene, mimyob dowaken kabamoon keenoon ye Kingkin yaa damangkananeen. Kowe, yiibbed meeniib kuu ye dabab kuu Moses ye amob wunekariwendan yi dabab burudande arimbed dabab komoyiib daboknaneen? ³⁰ “Ambarakmi ye kakman koni kuu neman, nembed kuye dabab konaniin.” ande yedmoonman kuu nubkaad kuda. Kwane angkon yedmoon, “Yarimanbed ye karuwa nimaya yaa wengyundandaneen.” andoon kii. ³¹ Wad doreen ye God ye dingki ari kombiri kuu uniwon karakwon.

³² Yiib kuu anak God ye weng monoone nambiri kandekorib dobiriwen yaron kuu ika meenime. Kuyaron kuu nangmi darewoob yiib yaa meneboon kuu yiib kuu kirokmonindo, durud yewed ye arinambo arimbed koromone dobiriwen. ³³ Aron yena kuu yiib kuu dian angkambed damangkandenib yenbandimaib, aron yena kuu yiib kuu nimakarub yena yiiwareb damangkande yenbandiwendan yaa koromoni dowad angkara dore angkara dore kamimaib. ³⁴ Yiib kuu wii aom nongkobiwendan kuyaa mimyob keendeko-

rib, karub yenambed yiib yiribman ogoodmo kenambun biwen kuye dowad nangmino kubimo dohiriwen, amborom kuu yiibkaad, yiib kuu aron korem ye amun kerundi miin amuniib, ogoodmo biwen ye yiribman arebban, yiib dowad Ewen aom dangoon kowe.

³⁵ Kwani kowe, yiib kerebkarawiibban arudkonomo dohiri kerekmen kuu kankaraib kumbed kakman darewoob yiib yaa kondaneen kii. ³⁶ Yiib kuu kangdommo doberembirime. Kwananiib kumbed yiib kuu God ye dowaken yaambed ambangkekoriwed yembed yedme kowoon yeman kuu kandaniib. ³⁷ Kedi, God Ye Weng aombed yedmoon kuu,

“Aron doboobban ari kuu,
mananeenman kuu monokban keraanban,
erebnarimban mananeen.

³⁸ Kumban ne yorokmodan kuu anam andi yaambed dobaraniib.

Kwane, yi kuu ne yaa koronde ika anuk wananiib kuu
ne kuu yi yaa kubendainban.” andoon.

³⁹ Kumban yiiwa nuwa kuu koronde ika wini-iwe monmariwendan kwamune arebban, yiiwa nuwa kuu anam anduwe bobni yaa burudande bindoondan kwamune kii.

11

Kurin Anuk Anam Andiwendan Yi Kerekmen Yaambed Dobirime

¹ Kedi, anam andi kuu amaan ari kwana-
neen ande meedmuub yaa kerebkarawiibban
kangdommo meeni yeman, anam andi kuu nub
ma wedmino yeman yaa anam dangoon andi

yeman. ² Keye anam andi kee kurin kurin yiri doboriwendan awiniwen kumbed Godbed ni-makarub amun ande daandoon.

³ Anam andi yaambéd nubkaadkeruwen kuu, kumkam korem kuu God ye wengbed kwanok andoonkob kwane dembe wonoon. Kwani kowe, wedmuub yeman kuu wedmindeban yeman kumbed ongmenaboon. ⁴ Anam andi yaambéd, Abel kuu dingkan aye nengke agedmo kere baeb koni yeman amun kuu God yaa konoon, Kein yeman konoon arebban. Kwane, Abel ye anam andi yaambéd, Godbed Abel ye koni yeman kuu amun andoon kowe, ye kuu Godbed yorokmo ye karub andunoon. Ye kuu bobnoon kuned, ye anam andimbed nub yaa kwane dakmeen.

⁵ Anam andi yaambéd Inok kuu okad kiri doboroon kumbed nen daanoon kowe, ye kuu bobni yaa kuu ma kaadkerindo. Kwane, ye kuu okad kiridan kee ma wedmenokban, amborom kuu ye kuu Godbed nenwonoon kowe. Kedi, nenwinindo yaron kuu, yembed komo kamoon kuu Godbed ye yaa kuboon. ⁶ Kwane, karub kane anam andiyiibban kumbed komo kamaneen kuu Godbed ye yaa kubaanban, korem yiminban, amborom kuu karub kane Godiib yaa manandameen kuu God kuu doreen andene kane kane God yaa nindorokiibbed onmidan kuu Godbed kakman amun kondaneen andodned yimin.

⁷ Noa yaron kuu dabab menebaneen ye weng okad kiridan korem yi koron kuu Noa yaa ongakane daanoone, anam andi yaambéd God yaningko kankoone ye weng awine kandene ye nimadana yoom bobni yaa burudande bindi

dowad motod yenboon. Ye anam andi yaambéd okad kiridan korem yaa wengyunde arewadan andene anam andi yaambéd yumbon yorokmo keruni yeman kuu kandoon.

⁸ Abraham yaa kuu amaan ari dohiri yeman ye yumbon okad kuyaa wene ande baandoon kuu, anam andi yaambéd wengamberekore wonoon. Kwane kunaya weneen kuu yekaadban kunéd kwane wonoon. ⁹ Anam andi yaambéd yedme kowoon ye okad yaa kuu ye ambibkinban norodman areb kerene kombon aombéd doboroon. Aisek yoom Yekob yoom kuu weng kunduk Abraham yaa yedme kowoon kuye kandidate kunéd, yi kangkon kombon aombéd dohiriwen. ¹⁰ Abraham kuu kwamune doboroon, amborom kuu ye kuu amaan ari ye siti aromkonoyiib Godbéd nekwane ongmaneen kuyaa ande meenmemboroon kowe.

¹¹ Abraham kuu kiomnoone Sera yu kangkon kurong kereen kumban, anam andi yaambéd Abraham kuu weng kunduk yedme kowoonman yaa kuu anam kwananeen ande meenoonkob ongmenoone awodki keroon. ¹² Kwanikob, karub mimo keyaambéd, ye kuu bobnemoon areb keroon kumban, awoya ari kuu ambid ari mindong yemoon kwane areb kere karamok kebed yaa kubuk yemoon kimingkindeban kwane areb keruwen.

¹³ Nimakarub korem kee kwane anam andi yaambéd doriib kumbéd dukniwen. Yi kuu weng kunduk yedme kowoon yeman kuu kandindo, yi kuu amaan angkambéd no wedmende wengmo wengambiriwen kumbéd kubiwen. Kwane, yika nub kuu okad yirimbed kuu noroddan kere

oworan keruwen ande dakmiwen. ¹⁴ Weng kwamune dakmimaibdan kuu yi wengbed korokbi-maan kuu yi ambibkin anam ande kereknaib. ¹⁵ Kwane, yi kuu yi ambibkin domonde miniwen kuyaa meeniwen karen kuu, ika wini kuu yimin keruwen karen. ¹⁶ Kumban yi kuu koronde okad kiri ye ambibkin arebban amunmo ye ambibkin, Ewen kui, kuyaa meenmembiriwen. Kwanikob, God yaa yimbed yi God andi kuu ye kuu karakiib-ban, amborom kuu yembed yi dowad siti nekwe ongmoon kowe.

¹⁷⁻¹⁸ Kwane, Godbed Abraham ye komboon daroboan kuu, anam andi yaambbed Abraham kuu Aisek nende dingkan aye nengke agedmo kere baeb konemoon areb kerande kamoon. Anuk yiri kuu Godbed Abraham yaa weng kunduk yedme kowoon kuu “Eb dana mingki Aisekmo, ye yaambbed eb awoya ari ande kimingkaniib.” andoon kumban, ye dana mingki mim yembedmo kuu dingkan aye nengke agedmo kere baeb kon-imaib kwane areb kerok andoon. ¹⁹ Abraham kuu bobni yaa kuu Godbed nenkooni kuu yimin ande meenoon, kwane Aisek kuu bobni yaa nenkoonemoon areb ika demboone nendoon.

²⁰ Anam andi yaambbed Aisek kuu Yekob yoom Isau yoom amaan ari awine kande dobaraniib ye dowad amun kerundoon.

²¹ Anam andi yaambbed Yekob kuu kwane bob-nandamene Yosef ye karub dana meed ayoob kuu amun kerundene, kwane ye yonamad arimbed angkumonene God yaningko kankoonoon.

²² Anam andi yaambbed Yosef kuu kwane ye yimin wandi yaron dia keruune, Israeldan Idyip

aombed yaro angkane wananiib kuye dowadiib ye bob kono be wini dowadiib kwane daandoon.

²³ Anam andi yaambéd Moses ye arian kuu ye wooneen kuu wood ayoobmim nen bikniwen, amborom kuu dana kuu manimanandeb wedmenekorib, kwane yi kuu Idyipdan yi kingbed Israeldan yi karub dana kuu dukni yeman ye weng ongmoon yaa une meenindo kowe.

²⁴ Anam andi yaambéd Moses kwane kaine amnoon kuu king Fero ye mungkan yu mingki andimami kuu ye dowakenban keroon. ²⁵ Yeka meenoon kuu God ye nimaya karuwa yoom durud yewed kandi yeman andekore, kad ye dowaken ye ambarakmi yaa aron dukmenmo awine kubembiri yaa kuu korondoon. ²⁶ Yeka meenoon kuu Idyip ye od darewoob ye yiribman yaa kuu korondení Godbed Kinoone Mananeenman Keresu ye dowad durud yewed kandaniin kuu yimin andoon, amborom kuu ye yekaad kuu ye kakman Ewen ari angkeen kuu darewoob arimbed Idyip ye yiribman arebban kowe kandaniin andoon. ²⁷ Anam andi yaambéd Idyip kuu domondoon, king ye norin arud yaa meenindo, ye kuu kangdommo doberemboroon, amborom kuu ye kuu wedmenindeban ye God wedmenoon kowe. ²⁸ Anam andi yaambéd Burudandoon orokiib umkanbed engkeremab kiradme bunabiyiib kuu kwane awinoon, kwanoked wonob dana yenbandi ye engyu kuu Israeldan yi wonob dana yaa kuu yenbandokban kerí yeman.

²⁹ Anam andi yaambéd Israeldan kuu Karamok Dodmo kuu okad kamkonombonmo areb dod-

kanmo yaniwen, kumban Idyipdan kuu mene kwanandamenib yimbedmo ok kubuniwen.

³⁰ Anam andi yaambéd Israeldan kuu siti Yeriko ye kuuk botbed wiriniwen kuu yi angkara dewenebe aron ediib keriiwe bot korem kuu kiroboon.

³¹ Anam andi yaambéd kiwaan ari ye wonong Rehab kuu wedme darobidan angkodmendeen kowe, God yaa wabkad keriwendan Israeldanbed yenbandiwen kuu yuyiib windo.

³² Kowe, weng ariyiib kwane dakmaniin dee? Ne kuu aron yiminban kowe, Gideoniib Barakiib Samsoniib Yeftayiib Dewidiib Samueliib profesi-daniib yi dowad kuu dakmainban. ³³ Yi kuu anam andi yaambéd yena kuu king yena yi oon-imbón yaa nangbe burudadmenib, yena kuu yorokmo wengyundenib, yena kuu weng kunduk yedme kowoon yeman kuu kandenib, yena kuu laiyon yi mongkodkono kebengkenib, ³⁴ yena kuu amot yumbu arewa kameen kuu kumungkenib, yena kuu kerewangbed yenbandi yaa kuu kombiri wenenib, yena kuu yi yaa aromkonoyiibban kerekmen kuu ongmoone aromkonoyiib kerenib, yena kuu nangbi dowad aromkonodan kerekorib oworan yi ana nangmidan yaa yenbanden winiwen. ³⁵ Nima kuu yi karubkim yoworiwen kuu anam andiwendanbed ben dembiuwe ika wadkeriiwe nimambéd ika biwen. Anam andiwendan yena yaa kuu yenbande durud yewed kondimo kamiuwe nub anam andi yaa korondaubban andiwe kwane awingkiwen domondindo. Kwane kumbéd bobni yaa ika dembi yeman arimbed kandi ye dowad. ³⁶ Anam andiwendan yena kuu

emengkane damangke nong yikyikiibbed yenbandiwe, yena kuu seinbed yerengkanabe ben wii aom kambiriwen. ³⁷ Yena kuu botbed yiwe, yena kuu wedyirimbed nadmaiwe ayoob kerimo kmoon. Yena kuu kerewangbed yenbandiwe dukniwen. Yi kuu sibi kadiib nangingkod kadiib kumbed ebkad areb kere awerenmo yarenib, yiribman aweneyiibban keriiwe, yi kuu yenambed yenbande monmarenib, yiminban kerundiwen. ³⁸ Anam andiwendan kuu awerenmo amboon angka kere aangko yaa kere botdem aom kere okad yiri dem aom kere kamenmo yarebiwen. Yi kuu God ye indob ari kuu okad kiridan yaa kuu ibmo kumunkingkindeban keriiwen, yi kuu arimbed kowe.

³⁹ Kekee yi kuu anam andiwen kowe Godbed nimakarub amun andoon, kuned komo yedme kowoon yeman kuu maandindo, mokaid, ⁴⁰ amborom kuu Godbed nub dowad inamen amun arimbed ongmoon kowe, yi kuu nub kuristendan yoom ibmo daboknaniib kumbed Godbed yiya nuwa ben demkoronmo ongmaneen.

12

Yesu Areb Kere Anam Andimo Doberembirime

¹ Kwani kowe, nub kuu keye anam ande dakmenabidan yemoon kai kee nongwoyawod kameen kwamune areb kanawanewandiwen. Kowe, anam andi kiwaan yaa komo komombed kebengkandimaan yemaniib awine ben kubunimaan ye ambarakmiyib kuu ben kiradmenub, nub dowad burudandi yeman

kine kowoon yaa yinmoniyiibban kangdommo kabaanem. ² Nub indob kuu Yesu yaambéd keenomberem, ye kuu nub anam andi yaa kuu andowe ongmene demkoronmo kerundi ye karub kowe. Ye kuu kubi kandi dowad kine kowoon kowe, at ming arimbed bobni ye karak kuu ma meenindo kumbed, kwari durud yewed kuu kangdommo kandekore, God ye oone dibirimbon dingki wiwi angkambéd diboroon. ³ Kedi, ambarakmidanbed kuye bon darewoob keruniwe kangdommo doboroon ye karub keyaa meenime. Yiib kwananiib kumbed yiib anam andi kuu wuudnaibban, bon yaa nub kuu yiminban ande kubiyiibban kere korondaibban.

⁴ Yiib kuu ambarakmi yaa bon kerunekorib ninabiib kuu, nangbe wene ma bobne umkan kubudirindo, mokaid. ⁵ Kwane, yiib kuu kube ongkandi weng yiib yaa ne meed ande daandoon kuu nonondandiwen. Yedmoon kuu kei,

“Ne dana, eb arewa kmoon yaa Yarimanbed di-
dangkoon kuyaa kuu korondaab,
kwane, yembed dedmobde yedmebdoka ne
kuu yiminban ande kubiyiibban keraab.

⁶ Amborom kuu Yariman kuu kane kane mimyob dowaken keendoondan yi arewa kami yaa kuu didangkene,

kane kane ne dana meed ande kine kowoon-
dan kuu yi arewa kami dowad inande
dabab kondimaan kowe.” andoon.

⁷ Dabab menebi kuyaa kuu didangki yeman ande meene kangdommo doberembirime, Godbed ye dana meed yaa kamemoon areb yiib yaa kwane kamimaan kowe. Kedi, awodkia

korem kuu yi dana meed didangkimaib kii. ⁸Nimakarub korem kuu didangki kuu wedmiwen kuned, yiib kuu didangki wedmokban karen, yiib kuu kiwaan ari dana kere God ye dana meed anamban karen. ⁹Kuye weng ari kuu, nub korem kuu nub ambeyiib, yi kuu okad kiridan kumbed nub arewa kami yaa didangkiwen. Kwaniwen kumbed, nub kuu ambe amun ande yedmimaub. Kowe, inamen darewoob arimbed kuu nub kingkin ye Ambe ye dabderem aom doberem. Kwananuub kumbed wad dobaranuub. ¹⁰Nub ambeya yika yimbed kiwaan kuna amun ande meenimaib kumbed aron doboobban nub yaa didangkimaib kumban, Godbed nub amun keridowad didangkimaan. Kuku ye karadmo kerekmen yaa ibmo keridowad kwanimaan. ¹¹Didangki kandi kuu kubi yeman arebban, mimyob wandi yeman areb. Kumban kuye yoman kuu kane kane kuyaambed inamen arewa yaa koronde inamen amunmo awine kandiwendan kuu yorokmo dobiriyiib yewenuwiib ye yob iraane wandimaib.

¹²Kwani kowe, yiib anam andi yaambed kabaani dowad yiib dingki wuudne yon aromkonoyiibban kere wonoon kuu aromnenib, ¹³yiib yon yeman kiwaan dabonmo ongmime. Kwaniyib kumbed yon aandem dingki aandendan kuu miin yiminban keraibban, koronde amun keraniib.

God Yaa Wunesadmaib

¹⁴Kiwaan korem kuyaambed nimakarub korem yoom yewenubbed doberenib karadmo kerime, karadmo keraibban kuu Yariman

wedmenaibban kowe. ¹⁵ Karub maa kuu Godbed kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaa kuu burusarandamoko wedmenibka, ye yaa dedmone yedmenenib awanenime. Kwane, yiib kuu wungkanabi darewoob mung kook areb wandaib, karub maambed wungkanabi darewoob kerene dabab bangkandene yemoon ben abdon yiri wanandamoko wedmenibka, ye yaa kangkon dedmone yedmenenib awanenime. ¹⁶ Kwane, karub maa kuu nenem kamandameen o Isau areb God yaa ma meenimokban kerandamoko wedmenibka, ye yaa dedmone yedmenenib awanenime. Isau, ye kuu animan mim ani ye dowadbed wonob dana bangkani ye yumbon kuu ye daman yaa konoon. ¹⁷ Yiibkaad kui, kuye yoman kuu keye amun kerundi kee kandande kamoon kumban ye kuu wunekaroon. Ye kuu amun kerundi kandi dowad weng ongmaan amonomba ande kamene amengiib kamoon kuned yiminban.

¹⁸ Kedi, yiib kuu aangko Sainai badmendi yeman amoyiib deneen ye dia minindo, kuyaa kuu kumuniib amkudiib nuuwa amiib kui. ¹⁹ Yiib kuu kibi naawon baandiyiib o wengambiriwendan unenib nub yaa angkon ariyiib dakmenwanaane wengambaraub ande dakmiwen ye wengiib kuyaa minindo. ²⁰ Yi kuu kwaniwen amborom kuu Godbed yedmoon, “Karub maa o dingkan maa aangko kuyaa wananeen kuu botbed ayi yeman.” andoon kowe uniyiib yiminban keruwen. ²¹ Kwane, Mosesbed wedmoon kuu uni darewoowiib kowe yedmoon, “Ne kuu unimbed kiringmiin kii.” andoon. Yiib

kuu kuyaa minindo.

²² Kumban yiid kuu aangko Saiyon, Ewen aom ye Yerusalem, wad doreen ye God ye siti aom miniwen. Yiid kuu engyus tausen tauseniib kubenabenib mimyamo nedbiwen aom miniwen.

²³ Yiid kuu God yaa anam andiwen kowe ye wonob dana areb keriwendan aom miniwen. Yiiwa yiya aningko kuu Ewen aom wongkoon. Yiid kuu nimakarub korem wengyundi ye God yaa miniwen. Yiid kuu yorokmodan yi kingkin Godbed ongmoone demkoronmo keriwendan yaa miniwen. ²⁴ Yiid kuu amob weng yeeb ongmiwen yaa wedyiri dohiri ye karub Yesu yaa miniwen. Kwane, yiid kuu Abel ye umkanbed dakmoon arebban, weng miin amun arimbed dakmoon ye umkan engkeremab bunaboon yeman yaa miniwen.

²⁵ Kaadkerime, dakmimaan ye God yaa wunekaraib. Kurin anak kuu aangko Sainai miniwendan kuu kaadkeri weng okad arimbed daandoonman yaa wunekarekorib kirokmonindo, yembed wengyunde dabab kondoon. Kowe, nub kuu kaadkeri weng Ewen aombed daandimaanman yaa wunekarauub kuu, yembed wengyunde dabab kondi kuyaa ma kirokmonanuub dee? Dowan! ²⁶ Kurin anak kuyaron yaa kuu ye weng kuwengbed okadiib kan kiringmeen, kumban kibikee weng kunduk yedme kowoon, “Nembed angkon ika mimo keraniin kuu okadmomban Eweniib ben kiringmenabaniin.” andoon. ²⁷ Weng “angkon ika mimo keraniin” ande kedmengkandoon kuu ongmenaboon yeman ben kiringmi kuu

yimin kowe ben kiradmaneen. Kwanikob, ben kiringmindeban yeman kuu kwane dangembaraneen.

²⁸ Kwani kowe, nub kuu kiringmindeban ye oonimbon kanduub kowe, nub kuu eso andenub, kwane kiwaan yorokmo yaambéd uniyiib God yaningko kuu karadmo ande yaningko kankoonem, ²⁹ amborom kuu “nub God kuu amot areb, arewa korem kuu nengkaane dowan kerimaib kowe.”

13

Yeenbon Ongkandi Weng

¹ Ambanga oniya damana yaa mimyob dowaken keendimbed neman mimyob dowaken keenoon neman mimyob dowaken keenoon kame doberembirime. ² Noroddan yaa angkodmenandi kerekmen kuu nonondandaib, kwamune kami yaambéd yenambéd engyus yaa yi kaadkerundindo kumban angkodmendiwen.

³ Kane kane wii aomdan kuu yi kuyaa yiib kangkon ibmo keriwén areb kwane meenekorib kwane kuyaambéd awandime. Kane kane yenbande durud yewed kondiwendan kuu yi kuyaa yiib kangkon ibmo keriwén areb kwane meenekorib kwane kuyaambéd awandime.

⁴ Awadmi ye inamen yaa kuu ambodmo awine kankoonime, kwane awadmiwendan kuu nenem kamaib, demkoronmo kerime, amborom kuu Godbed nenem kamidan korem yaa kuu wengyundaneen kowe.

⁵ Yiib kuu od yaa meenmembere dowaken darewoob keendimami kuu korondekorib, yiib yaa

komo dangoon kuu yimin ande kuyaambed awine dobirime, amborom kuu Godbed kwane yedmoon,

“Ne kuu yiib yaa domondainban,
ne kuu yiib yaa korem korondainban.” andoon kowe.

⁶ Kwani kowe, nub kuu arudkonoyiibbed yedmuub kuu,

“Yariman kuu ne awawi ye karub kowe, ne unainban.

Karub maa kuu God burudande ne yaa ma kamaanban.” anduub.

⁷ Yiib korok korokbed yiib yaa God ye weng daandiwendan kuu meenime. Yi dohiri kerekmen yaambéd yob iroon kuu wedme meenenib yi anam andi yaa kumunkingkime. ⁸ Amborom kuu ye yaa anam andiwenman Yesu Keresu kuu ibmo, maa maa kerimokban, kinoniib kibikiib aron korem.

⁹ Korondaiwe, kedmengkandi norod maa maa yaambéd ben angkanaib. Kedi, nub niindem aom kuu Godbed kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kumbed aromni kuu amun, amowamob yaambéd animan nekwe ani kumbedban, keye yoman winiwendan kuu animan kembed ma awandimokban.

¹⁰ God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan kuu bot wuubimbon arimbed dingkan aye nengke baeb kuu God yaa konimaib kuye dingkan animaib. Kumban nub kuu bot wuubimbon maa Yesumbed kingkin ye kerekmen yaambéd ongmoon kuu, nub niindem aom aromni yeman. Kuyaambéd God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan kuu ane aromnindeban, Yesu yaa anam andindo kowe.

¹¹ God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob arimbed kuu dingkan umkan bene Yumbon Miin Karadmo Anam aom awuni-maan kuu ambarakmi dowad konimaan, kumban dingkan id kuu nimakarub yi dobirimbon kuye bunangkambed nengke agedmo kerimaan.

¹² Kwani kowe, Yesu ye kangkon siti kuuk ambongko angkane bunangkambed durud yewed kandoon, ye umkan yaambéd nimakarub bene karadmo kerundi dowad. ¹³ Kwana kowe, nub kangkon yeyiib yaa bunangka wenenub, yembed kwanoon kwane kerenub karak kandem. ¹⁴ Kirikee nub kuu aron korem kwane doberem-baranuun ye sitiyyiibban, kumban nub kuu siti manandamuun kui ande meedmuub.

¹⁵ Kwani kowe, Yesu yaambéd nub kuu munob koni yeman konemoon areb God yaa eso ande kubi weng konimo kamem. Kuye munob koni yeman kuu yena yaa God yaningko dakmi ye wengbed id irimaan. ¹⁶ Kwane, amun amun kamiyyiib yena yaa numbiriyyiib kuu nonondandaib, kukuu God yaa munob koni yeman kowe, kwananiib kuu yembed kubaneen.

¹⁷ Yiib korok korok yi weng wengamberende awinenib yi deme aromkono yi dabderem aombéd dobirime. Yi kuu God ye deme komarewa awinanuub kuu God yaa dianmo dakmanuub ande meeniyiib kumbéd deme awine doberembirimaibdan areb kwane yiib yaa oone keendomberembirimaib. Yiib kuu yi weng wengamberende awinaniib kuu yi deme awini kuu kubimo keraniib, dabab keraibban. Kumban yiib kuu yi yaa kwanokban keraniib kuu yiib yaa ma awandokban keraneen.

¹⁸ Nub dowad kurikuri kerime. Nub dowaken kuu kiwaan korem yaambéd nimakarub yena korem yi aningko kankoone dobaranduwed kowe, nubkaad nub meeni dobiri inamen kiwaan kuu yorokmo. ¹⁹ Ne mim nembéd yíib yaa nangkande yedmaan kuu, kurikuri kamibko Godbed kiwaan ongmoko aron dukmenmo angkon yíiwíib yaa mana.

²⁰ Sibi Ooni Ye Karub Darewoob Arimbed, nub Yariman Yesu, ye kuu Godbed aron korem ye amob weng ye umkan yaambéd bobnoon yirimbéd nen demboon. Kuye God, yewenub ye God, ²¹ ye dowaken yaambéd nub ambangki dowad ye deme aromkono amun korem bangkandok, kwane ye kubaneen yaambéd nub aom ambangkok. Yesu Keresu yaambéd kwanok, ye yaa nambiri aron korem korem yeman kerok. Anam kwanok.

²² Angkodmia, nembéd yíib yaa nangkande yedmaan kuu, ne ongkandi weng kee awine kandime, nembéd kerek wongkaan kee dukmenmo kowe.

²³ Nub kuristen angkodmi Timoti kuu nen wii bunangka kowiwen kuu yíibkaadkerime andid. Kowe, yembéd aron dukmenmo mananeenbed kuu, ne kuu ye yoom kere yíib yaa mene wedmendok mananiin.

²⁴ Yíib korok korok korem yaayíib God ye ni-maya karuwa korem yaayíib kuu kubendi weng kondime. Kane kane Italidan kuu yimbéd yíib yaa kubendi weng kondiwen.

²⁵ Kabamoon kondoon ye mimyob dowakenbed yíib korem yaa kerok.

**Genesis, Psalms, and The New Testament in the
Yongkom Language (also called the Yonggom
language) of Papua New Guinea**

Copyright ©

Language: Yongkom

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

b3f9b0a2-8cdb-5470-8e3c-8250231eee99